

RESEARCH ARTICLE / Araştırma Makalesi
<https://doi.org/10.37093/ijsi.1681201>

Kentsel Yönetime Katılım Dinamikleri: Balıkesir’de Kadın Muhtarlar Üzerine Niteliksel Bir Araştırma

Sinem Atay*

Öz

Mahalle kentsel yaşamın temel taşı olarak bireylerin sosyal, kültürel ve ekonomik etkileşimlerini şekillendirmektedir. Söz konusu alanların yönetimi yerel düzeydeki hizmetlerin sunulmasında, altyapının geliştirilmesinde, sosyal hizmetlerin sağlanmasında ve kamusal alanları ilgilendiren kararların alınıp uygulanmasında önemli bir rol oynamaktadır. Kadınların mahalle yönetiminde yer alması hem toplumsal eşitlik hem de demokratik katılımın güçlenmesi açısından büyük önem taşımaktadır. Kadınların mahalle ölçeğinde yönetime katılımı yaş, eğitim, istihdam geçmişi, medeni durum ve bakım sorumluluğu gibi etmenlerin yanında kadınların sahip oldukları bireysel özellikler, ailelerinden ve çevrelerinden aldığı destekler gibi farklı etmenlerin varlığından etkilenmektedir. Sayılan unsurların muhtar olma sürecine etkisini incelemeyi amaçlayan çalışmada nitel araştırma desenlerinden örnek olay tercih edilmiş ve gerekli veriyi toplamak için Balıkesir’in farklı ilçelerinde görev alan 34 kentsel mahalle muhtarı kadın ile yarı yapılandırılmış derinlemesine mülakatlar gerçekleştirilmiştir. Sonuç olarak, kadın muhtarların yaş ve eğitim seviyesi bakımından farklılaştığı, genellikle çalışma geçmişi olan kadınların aday olmaya meyilli olduğu, bekar olmanın veya evli olursa da bakım sorumluluğu gerektiren hane üyesinin olmamasının kadınların adaylık sürecini kolaylaştırdığı görülmüştür. Bunun yanında özellikle iletişim becerileri üzerinden açıklanan beşerî sermayelerinin yanında eşlerinden, ailelerinden, çevrelerindeki kadınlardan veya sivil toplum oluşumlarından aldıkları desteğin muhtarlığa giden süreçte etkili olduğu sonucuna varılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Mahalle, kentsel yönetim, kent yönetimi, kadın muhtar, kadın yönetici.

Cite this article: Atay, S. (2025). Kentsel yönetime katılım dinamikleri: Balıkesir’de kadın muhtarlar üzerine niteliksel bir araştırma. *International Journal of Social Inquiry*, 18(3), 479–499.
<https://doi.org/10.37093/ijsi.1681201>

* Dr. Öğretim Üyesi, Bandırma Onyedi Eylül Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Balıkesir, Türkiye.
E-posta: satay@bandirma.edu.tr, ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-9701-8498>

Article Information

Received 21 April 2025; Accepted 14 July 2025; Revised 17 June 2025; Available online 31 December 2025

This is an open access article under the [Creative Commons Attribution-NonCommercial Licence](https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/).
© 2025 The Author. Published by Institute of Social Sciences on behalf of Bursa Uludağ University

Participation Dynamics in Urban Administration: A Qualitative Study on Women Mukhtars in Balıkesir

Abstract

The neighborhood serves as a fundamental element of urban life, shaping individuals' social, cultural and economic interactions. The administration of these areas plays a crucial role in the provision of local services, infrastructure development, social services and the management of public spaces. Women's participation in neighborhood administration is of great significance both for societal equality and the strengthening of democratic participation. Factors such as age, education, employment history, marital status and caregiving responsibilities, along with individual characteristics and the support that women receive from their families and communities, may lead to variations in their participation in urban administration. This study, which aims to examine the impact of these factors on the process of becoming a neighborhood head, employed a qualitative research design with a case study approach. Semi-structured interviews were conducted with 34 female neighborhood heads from various districts of Balıkesir to collect the necessary data. The findings suggest that female heads differ in terms of age and education levels, with women who have work experience being more inclined to run for office. Additionally, being unmarried or not having a household member requiring caregiving responsibilities were found to facilitate the process of becoming a head for women. Moreover, the support received from their husbands, families, local women or civil society organizations, alongside their human capital, particularly in terms of communication skills, was found to play a significant role in their success in the process.

Keywords: Neighborhood, urban administration, female neighborhood head, female mukhtar, women administrators.

1. Giriş

Mahalle, kentsel yaşamın temel unsurlarını barındıran ölçek olarak içinde yaşayanların sosyal, kültürel ve ekonomik ilişkilerini şekillendirmektedir. Mahalli ölçeğin idaresinde önemli rol oynayan muhtarlar, altyapı sorunlarından sosyal yardımlaşmaya kadar çeşitli alanlarda sorumluluk almakta ve merkezi yönetim ile mahalleli arasında köprü görevi üstlenmektedir. Yerelde yaşayanların konut ve çalışma alanlarına ev sahipliği yapan mahalle, yerel demokrasinin de deneyimlendiği bir arenadır. Bu nedenle mahalleyi kimlerin yönettiği, yönetime katılmadan önce ne gibi zorluklarla karşılaştığı ve bu zorlukları hangi yöntemlerle aşmaya çalıştığı, demokrasi bakımından ülkelerin nerede yer aldığının bir göstergesidir.

Her ne kadar siyasi konulardan uzak olmasalar da kadınlar geleneksel siyasi katılımın pek çok biçiminde yeteri kadar var olamamaktadır (Strachan vd., 2020, s. 145). İçinde bulunulan kültürün kadına nasıl baktığı onların temsildeki varlığını, politikaya girişlerini, aday gösterilmelerini ve seçmenlerin oy verme davranışını şekillendirmektedir. Kadınların sosyoekonomik durumları ise seçimlere katılımlarını engelleyerek siyasi yaşamın farklı düzeylerinde olduğu gibi mahalle düzeyinde de erkeklere oranla daha az görünür olmalarına neden olmaktadır (Oruç & Bayrakçı, 2018, s. 472; Paxton vd., 2007, s. 271). Kadın katılımını artırmaya yönelik yukarıdan aşağıya hamleler ise istenen etkiyi yaratmaktan uzak görünmektedir (Değirmenci, 2022, s. 413).

Kentsel yönetim söz konusu olduğunda yaş, eğitim, istihdam geçmişi, medeni durum ve bakım sorumluluğu gibi etmenler, kadın katılımını önemli ölçüde etkilemektedir. Bununla birlikte bireysel özellikleri, ailelerinin yereldeki gücü ve katkıları, çevrelerindeki kadınlardan ve sivil toplum örgütlerinden gördükleri destek de bu bağlamda belirleyici olmaktadır. Söz konusu

kadınların sahip oldukları özelliklerle kentsel idari süreçlere nasıl dahil oldukları konusunda bir veri bütünü oluşturulması diğer kadınlar için de faydalı olacaktır (Evertzen, 2001, s. 16).

Bu çalışma, pek çok faktöre bağlı olarak gittikçe daha fazla görünür hale geldikleri kentsel yönetimde kadınların bahsedilen etmenlerden ne kadar etkilendiğini ortaya koymayı amaçlamaktadır. Bu nedenle, bu çalışmada kadın muhtar sayısı bakımından ülkenin en önemli büyükşehirlerinin (sırasıyla İstanbul, Ankara, İzmir ve Bursa) hemen ardından gelen Balıkesir’i içeren bir örnek olay incelemesi yapılmıştır. Kadınların siyasete katılımına yönelik araştırmalar çok olmakla birlikte muhtarlık konusu araştırmalar arasında bir ölçüde geride kalmaktadır. Literatürde yerel siyaset veya kentsel yönetimde muhtarların rolünü inceleyen çalışmalar mevcutsa da bunların yalnızca bir kısmı kadın muhtarlar üzerine odaklanmaktadır. Söz konusu araştırmalar arasında yer alan Demir’in (2019) çalışması İstanbul’da görev yapmakta olan 140 kadın muhtarın 10 tanesiyle gerçekleştirilen mülakatlara dayanmaktadır. Bahsi geçen çalışmanın mevcut araştırma ile benzeşen tarafları olmakla beraber araştırma sorularının farklılaştığı görülmektedir. Bozkurt’un (2022) yüksek lisans tezi Manisa’da muhtarlık yapan 10 kadının 9’u ile yapılan odak grup çalışmasına dayanmaktadır. Bu çalışma seçim süreçlerine değinmekle birlikte muhtarlık süreci üzerine de yoğunlaşmaktadır. Fenomenoloji desenini kullandığı tezinde Kavalcı (2024) Samsun’da muhtarlık yapan kimselerin muhtarlık algısına dair genel bir görünüm sunmayı amaçlamıştır. Bu bağlamda 14 kadın 14 erkek toplam 28 muhtar ile mülakatlar gerçekleştiren yazar elde ettiği verileri içerik analizi yöntemi ile analiz etmiştir. Son olarak Himmetoğlu (2024) özen etiğinin kadın muhtarların muhtarlığı ele alma biçimlerini nasıl etkilediğini görmeyi amaçlamış ve bu bağlamda 19’u mahalle muhtarı olmak üzere toplam 31 kadın ile görüşmeler yapmıştır.

Lisansüstü tezlerin yanında başka kaynaklarda da kadın muhtarlarla ilgili çalışmalara rastlanmaktadır (bkz. Ayrancı Gazetesi, 2021; Kaşıkırık, 2022; Mutlu, 2012). Mevcut çalışma ise hem sayıca fazla kadın muhtarla görüşmeler yaparak hem de daha önceden bu konuda detaylı bir çalışmanın yapılmadığı ve kadın muhtar sayısının fazla olduğu Balıkesir’e odaklanarak literatüre katkı sunmayı amaçlamaktadır. Veri toplamak için Balıkesir’in farklı ilçelerinde görev yapan 34 kadın kentsel mahalle muhtarı yerlerinde ziyaret edilerek yüz yüze yarı yapılandırılmış derinlemesine mülakatlar gerçekleştirilmiştir. Bir sonraki bölümde mahalle ve kadınların mahalle yönetimine katılımı hakkında genel bilgiler verildikten sonra katılımı etkileyen faktörlere değinilmekte ve ardından saha araştırmasının bulguları paylaşıp yorumlanmaktadır.

2. Mahallenin Anlamı

"Mahalle nedir?" sorusuna herkes tarafından kabul edilecek tek bir cevap yoktur (The Young Foundation, 2010, s. 9). Ancak mahallenin fiziksel yapısı konusunda genel bir fikir birliği vardır (Duany & Plater-Zyberk, 1994, s. xvii). Buna göre mahalleyi bir kentte birbirine yakın sokaklar, konutlar ve diğer binalardan oluşan ve belirli fiziki sınırlar içinde bulunan seçim bölgeleri veya yerel idari birimler olarak tanımlamak mümkündür (Habitat for Humanity, tarih belirtilmemiş, s. 3; Power & Bergin, 1999, s. 9; The Young Foundation, 2010, s. 11). Fiziksel boyutunun mahalleyi mahalle yapan güçlü sosyal bileşenleridir (Power & Bergin, 1999, s. 9). Kentsel yaşamın döndüğü alan olarak mahalle bir sosyal laboratuvar işlevi görmektedir (Baffoe, 2019, s. 393). Bu laboratuvar da insanlar çeşitli deneyimlerin bir parçası olmakta, diğer sakinlerle etkileşime

girmekte ve bu tür sosyal ilişkiler yoluyla ultra yerel topluluklar olarak mahallelerin karakterini şekillendirmektedir (The Young Foundation, 2010, ss. 9, 12).

Çok yönlü ilişkilerin kurulduğu mahalle, kentin çekirdeğini oluşturmakta ve kentlinin yaşadığı yer ile ilişki kurma biçimini ve kentlilik bilincini etkilemektedir (Alver, 2010, ss. 117, 131). Bu bilinç formel siyasetin en alt basamağında kentsel siyasete katılım olarak kendini göstermektedir. Siyasi katılımın alt ölçeklere inmesi demokratik süreçlerin önemli bir bileşenidir (Cerit Mazlum, 2009, s. 39). Yerelin fiziksel olarak yakın olması kenttaş ile yönetim arasındaki ilişkinin de birebir gerçekleşmesine işlerlik kazandırmakta ve daha üst ölçeklerde temsil olanağı olmayan kimselerin siyasete daha kolay girebilmesine imkân tanımaktadır (Çitçi, 1996, s. 6). Böylece mahalle, kentte güç dengelerinin değiştirilebilmesine de öncülük etmektedir (Erman, 2010, ss. 172, 192).

Türkiye özelinde bakıldığında kent esenliğini ilgilendiren işler için İstanbul'da kurulan muhtarlığın tarihi 1829'a kadar uzanmaktadır (Şahyar Akdemir & Cengiz, 2021, s. 425). Farklı dini ve etnik gruplara ev sahipliği yapan Osmanlı'da yaşam alanlarının sınırları mahallelerle belirlenmiştir (Küçük, 2019, s. 88). Kentsel sorunların çözümünde, özellikle de vergi toplanması sürecinde, işlevsel olan muhtarlığın tarihsel olarak uzun bir geçmişinin olması günümüzde de kabul görmesini kolaylaştırmıştır (Çakırer Özservet, 2019, s. 7; Demir, 2019, s. 42).

Mahallenin yönetim dizgesi içerisindeki yeri belediyeler, il özel idareleri veya köyler kadar belirgin değildir. Mevzuata bakıldığında muhtarlığın yerel yönetimler içerisinde yer almadığı ve bir tüzel kişiliğe sahip olmadığı görülmektedir (Erman, 2010, s. 172). Mahalle muhtarlığı bir büro işlevi görmekte ve her ne kadar seçimle iş başına geliyor olsalar da muhtarlar, merkezin uzantısı kamu görevlisi veya kamu denetçisi olma özelliği taşımaktadırlar (Arıkboğa, 2000, s. 169; Toksöz vd., 2015, s. 7). Görev alanları açısından da mülki idareyle ve belediye ile ilişkili olduğundan (Şahyar Akdemir & Cengiz, 2021, s. 428) mahalle muhtarı merkez ile yerel arasında bir köprü veya sokak düzeyi bürokrat olarak algılanmaktadır (Bulut, 2001, s. 34; Öktem, 2019, s. 71).

Bir yerel yönetim olarak ele alınıp alınamayacağına dair tartışmalar devam etmekteyse de mahallenin toplumsallık içeren bir birim olduğu konusunda şüphe duyulmamaktadır (Kavruk, 2018, s. 2). 19 Ekim 2015 tarihinde Resmî Gazetede yayınlanan 2015/11 sayılı Başbakanlık Genelgesinde muhtarlığın yerel demokrasinin en eski örneklerinden biri olduğuna ve mahallede yaşayanlarla ilişkisinin onu önemli hale getirdiğine değinilmektedir. Buna göre, resmi yetki ve görevlerinin yanında önemli bir yerel oyuncu olarak muhtar, mahallelinin haklarını bireysel ve toplu şekilde gözetmekte ve birer kanaat önderi rolü üstlenerek mahallelinin taleplerini onlar adına dile getirmekte ve kentlilere ait sorunların çözümüne katkı sunmaktadır (Öktem, 2019, s. 67; Sezik, 2019, ss. 2507-2508; Toksöz vd., 2015, s. 2). Her ne kadar mahalle muhtarlığının personeli veya bütçesi bulunmadığı için (Demir, 2019, s. 42) eli zayıflasa da muhtarlar yetki ve sorumluluğu ellerinde olan alanlarda politikayı şekillendirme rolü üstlenebilmektedir (Öktem, 2019, s. 72).

3. Kadınların Mahalle ve Kentsel Yönetimle İlişkisi

Mahalle, içinde barındırdığı konutlar ve konutlarda yaşayanların komşuluk ilişkilerine ev sahipliği yapmakta ve kentsel süreçlerin de temelini oluşturmaktadır. Bu nedenle kadınların da sıklıkla içerisinde bulunduğu ve görünür olduğu bir ölçektir (Altay Baykan, 2015, s. 72). Kentte

yaşayan kadınlar, ev dışındaki zamanlarını genel olarak mahalle sınırlarında geçirmekte ve hizmetlere bu ölçekte ulaşmaktadır (Ecevit, 2001, s. 235). Bu nedenle mahalle, kadınlar açısından ev ile dışarı arasındaki net ayrımı da muğlaklaştırmakta ve bu iki alan arasında bir köprü işlevi görmektedir (Acar Savran, 2002, ss. 273, 277; Cerit Mazlum, 2009, ss. 23, 29). Buna bağlı olarak da kadınların siyaset veya yönetim süreçlerini deneyimlemeye başladığı temel ölçek haline gelmektedir (Boyacıoğlu, 19 Mart 2014).

Kadınların mahalle gibi yaşam alanlarına yakın ölçeklerdeki görünürlüğü (Şahin, 2011, s. 4) muhtarlık için gerekli şartların görece kolay olması ile yakından ilişkilidir (Evertzen, 2001, s. 2). Bu durumda kendini eksik gören kadınların da muhtarlığa aday olma motivasyonu ortaya çıkabilmektedir. Muhtarlık, aynı zamanda daha üst ölçeklerde görülen rekabetten görece azade olmasından ve adaylık masraflarının milletvekilliği ile kıyaslandığında daha düşük bütçeler gerektirmesinden ötürü kadın katılımını artırıcı etkide bulunmaktadır (Güler, 2016, s. 77; Mutlu, 2012, s. 42; Sağıt, 2016, s. 50).

Yukarıda sayılanların yanında kadınlar, içselleştirilmiş toplumsal cinsiyet rolleri sebebiyle bakım ile ilgilendiklerinden mahallelinin ihtiyaçlarını gidermek gibi bir düşünce ile aday olma güdüsüne sahip olabilmektedir (Sumbas, 2012, s. 80). Saha çalışmasında da görüldüğü üzere kadınlar, muhtarlığı kentsel siyaset ile ilişkilendirmektense yaptıkları işi kentsel yönetim ve yardımlaşma bağlamında ele almaktadır. Kentsel yönetimde yer almak için geçirilen süreçler ve muhtarlık döneminde karşılaşılan olaylar, onların "siyaset yapmasını" gerektirse de kadınların bu terminolojiyi kullanmakta çekimser kaldığı gözlenmiştir.

Türkiye’de 2012 yılında toplam 18.607 mahalle muhtarının 429’u kadındır (aktaran Oruç, 2013, s. 56). 2014-2019 yılları arasında kadın muhtar sayısı 685 iken, 2019-2023 döneminde bu sayı 1071’e yükselmiş ve 963 mahallede muhtarlık görevi, kadınlar tarafından yerine getirilmiştir. 2014-2019 yıllarında kadın muhtar bulunan illerin sayısı 73 iken bir sonraki dönemde bu sayı 77’ye yükselmiştir (Türkiye Muhtarlar Konfederasyonu, 17 Haziran 2020). Büyükşehirlerde kimi mahallelerde gittikçe artan sayıda genç kadın aday muhtarlık için yarışmıştır (Boyacıoğlu, 19 Mart 2014). Bunun sonucunda, 2019 yerel seçimlerinde İstanbul, İzmir, Ankara, Bursa Balıkesir ve Eskişehir’de kadın muhtar sayısı görece artmıştır. Ayrıca, Ağrı, Batman ve Elâzığ gibi illerde uzun yıllardır muhtarlık yapan kimselerden daha fazla oy alarak göreve gelen ve bulunduğu mahallenin ilk kadın muhtarı olarak kayda geçen isimler de olmuştur. Buna karşın, aynı seçim sonuçlarına göre Sinop, Bitlis ve Şanlıurfa gibi kadınların muhtarlık görevi üstlenmediği iller de bulunmaktadır. Siirt, Hakkâri, Muş ve Bayburt ise yalnızca 1 kadın muhtarın bulunduğu iller olarak karşımıza çıkmaktadır (Ayata, 2019, s. 19; Dokuzcan, 2021, ss. 70-71). Son olarak, 31 Mart 2024’te yapılan seçimlerle birlikte kadın muhtar sayısı 2 bin 150’ye yükselmiştir (Hürriyet, 10 Nisan 2024).

4. Kadınların Kent Yönetimine Katılımını Etkileyen Faktörler

Kent yönetimindeki varlıkları üzerine araştırma yapılırken kadınların yekpare bir grubu temsil etmediğini ve sahip oldukları özelliklerin kadınların deneyimlerini yakından etkilediğini ifade etmek gerekmektedir (Kartal, 2016, s. 62). Buna göre yaş, eğitim durumu ve medeni hal gibi hususların yanında mensubu oldukları sınıf, din ve ırk gibi farklı özellikler kadınlar arasında

bölünmeler ortaya çıkarmaktadır (Paxton vd., 2007, s. 276). Bu durum, kentsel yönetim ve kadın arasındaki ilişkinin farklı alt boyutlarla incelenmesine duyulan ihtiyacı göstermektedir.

4.1 Yaş

Yaş, kadınların kent yönetimine katılımının belirleyicilerinden biri olarak kabul edilmektedir. Bireyler yaş aldıkça yerel ölçekte olup bitenlerle daha fazla bağlantı kurmaktadır. Bu bağlantı toplumsal sorunlar hakkında farkındalığın artması ve bu sorunların çözümüne yönelik çaba olarak karşılık bulurken, bu durum 50-60 arasındaki kişilerde en yüksek seviyeye çıkmaktadır (Desposato & Norrander, 2009, ss. 10-11). Söz konusu kadınlar zamanı hangi gündelik pratiklere ayıracağına karar verecek imkanlara sahip olduğundan (Mazzucchelli vd., 2024, s. 9) siyasette görünür olma ihtimalleri de artmaktadır. Bahsedilen bu görünürlük, genç yaştaki bireylerin dahil olma olasılığının arttığı protesto ve aktivizmden ziyade oy verme ve seçimlere katılma şeklinde karşımıza çıkmaktadır (Dalton, 2008, s. 86).

4.2 Eğitim

Kentsel yaşama katılımda bir diğer önemli belirleyici unsur, eğitim seviyesidir. Kadınların eğitim düzeyi ne kadar yüksekse, seçimlerde oy kullanma ve siyasette/idarede yer alma eğilimleri de o kadar artmaktadır (Sahu & Kusum, 2018, s. 65). Kadınların eğitimin ileri seviyelerine kolaylıkla ulaşamaması ve çeşitli sosyal imkanlardan daha az yararlanması, koşullarının erkeklere göre farklılaşmasının başlıca belirleyicilerindendir (Yurdigül, 2013, ss. 42-43). Bu nedenle eğitim sisteminin, en azından bir seviyeye kadar, ücretsiz olduğu ülkelerde kız çocukları sistemden kaynaklı bir ayrımcılığa maruz kalmamakta (Hega, 2003) ve bu durum katılım için önemli görülen eğitim sorunlarını ortadan kaldırmaktadır. Bu durumda, eğitime ulaşmadaki farklılıkların siyasi alandaki görünürlükleri üzerindeki etkisi, genç yaştaki kadınlar için gittikçe azalmakta (Goetz, 2003, s. 6) ve daha fazla sayıda kadın, yönetimin farklı alanlarında varlık gösterebilmektedir.

4.3 Çalışma Geçmişi

Seçim çalışmalarına katılım bir bakıma bütçenin belirlediği bir şeydir. Çalışmaları sırasında kadınların kendini finanse edebilmesi, etkili bir süreç geçirmelerini kolaylaştırmaktadır (Buckley & Keenan, 2021, s. 9). Düzenli geliri olmayan kadınların etkili adaylık süreci, çoğunlukla mümkün görünmemektedir (Kaşıkırık & Karaoğlu, 2021, ss. 42, 48). Bir diğer söylemle kadınlar genelde erkeklerden daha yoksul olduklarından ve sistem yoksulları kayırmadığından (Evertzen, 2001, s. 25) kadının karar alma süreçlerindeki varlığı istenen düzeye erişememektedir.

Erkekler sahip oldukları kaynakları seçim döneminde farklı kesimlere dağıtarak seçilme şanslarını artırma imkanına sahiptir (Kaşıkırık & Karaoğlu, 2021, ss. 66-67). Kadınlar ise gelir elde ettiği durumda ellerindekileri genellikle ailelerinin refahı ve aile üyelerinin ihtiyacı için kullanmaktadır (Evertzen, 2001, s. 24). Yeteri kadar bütçeye sahip olamadıkları için kadınlar varsa geçmiş birikimlerini harcamakta yoksa bir başkasının mali desteğini alma veya kredi çekme yoluna gitmektedir (Durose vd., 2011, s. 10).

Her ne kadar istihdam ve siyasi yaşama katılımının her daim eş zamanlı gitmediğini ileri sürenler olsa da (Matysiak, 2015, s. 703) kimilerine göre kadınların ekonomik kazançları cinsiyet rollerinde de değişimi beraberinde getirmekte (Desposato & Norrander, 2009, s. 2) ve kadınlar hayatta başarı ve statü sahibi oldukça, kendini farklı arenalarda da göstermektedir (Güneş-Ayata, 1990, s. 283).

4.4 Medeni Durum

Evlilik ve zamanlaması kadınların siyasi katılımını şekillendiren önemli ancak genellikle göz ardı edilen bir faktördür. Erken yaşta evlenmeleri, kadınların eğitim ve iş gücü süreçlerini etkilerken, aynı zamanda siyasete olan ilgilerini de şekillendirmektedir (Carpena & Jensenius, 2021). Evli ve küçük çocuklu kadınların durumlarını katılım sürecinde bir engel olarak bildirme olasılıklarının yüksek olduğu görülmektedir (Gender Research Centre, 2020, s. 86-87). Bu kimseler, aile hayatı ile uyuşmadığı düşüncesiyle siyaseti ve yönetime katılımı bir kariyer olarak seçmeme eğilimindedir (Durose vd., 2011, s. 22).

4.5 Bireysel Özellikler

Kadınların seçilebilmek amacıyla başvurmuş olduğu yöntemler, başarıyı etkileyen öğelerdendir. Seçime girecek kimseler, çeşitli iletişim yöntemleri sayesinde içinde bulunduğu ölçekte yaşayanları etkilemeye çalışmaktadır. Yüksek sosyal sermayeye sahip kadınlar bu özelliklerini ve deneyimlerini kullanarak alternatif kanallar yaratabilmektedir (Çelikel, 2020, ss. 8-9). Bu gibi bireysel çabalar, kadınların resmi siyaset içerisinde yer alma imkanlarını genişletmektedir (Şenol, 2009, s. 365). Söz konusu çabaları sayesinde kadınlar, ataerki sistemin kurbanları olmanın ötesine geçmeye ve kendi yöntemlerini geliştirerek durumlarını iyileştirmeye çalışmaktadır (Acar Savran, 2002, ss. 273, 279).

Siyasetin ve iletişimin ölçeği ne kadar aşağıdaysa çabaların sonucuna erişmek o kadar kolaylaşmaktadır (Afkhami & Eisenberg, 2014, ss. 4-6). Alt ölçeklerde ilişkiler yüz yüze gerçekleştiğinden, muhtarlık gibi pozisyonlar için kadınların iletişim becerileri, süreci lehlerine çevirmekte yardımcı olmaktadır. Daha katı ve otoriter görülen erkek liderlere karşın kadın liderlerin iletişim kurma eğilimi (Gender Research Centre, 2020, s. 106) erkek adayların yaklaşmadığı seçmene ulaşmalarının da önünü açmaktadır (Sumbas, 2012, s. 128). İlişkinin yüz yüze gerçekleşmediği durumda da teknolojik imkanlar ve sosyal medya, adaylara kendini tanıtmaya fırsatı sunmaktadır (Kaşıkırık & Dokuzcan, 2022, s. 14).

4.6 Aile Desteği

Her ne kadar aile bireyleri sayesinde itibar kazanmadan liyakat ve kendi popülaritesi ile lider konumuna gelen kadınlar varsa da (Salvador, 2017, s. 118) bazı adaylar siyasete giden kapıların aile üyelerinin etkisiyle açıldığını iletmektedir (Durose vd., 2011, s. 29). Siyasi hedefleri olan bir aile, kadının politik olarak aktif olması için elverişli bir ortam yaratabilmektedir (Azmi vd., 2024, s. 37). Ek olarak, kadınların ailesinde siyasetin içerisinde bulunan kimselerin varlığı da olumlu etkide bulunmaktadır (Negiz, 2008, s. 232). Bu durumda aileleri, kadınlar için bir "marka" görevi görmektedir ve birer "mirasçı" olarak bu markaya sahip olmayan kimselerle kıyaslandığında

seçilme konusunda onlara avantaj sağlamaktadır. Maddi olmayan servet olarak da adlandırılan bu avantaj, halefleri karşılaştırmalı olarak üstün konuma taşımaktadır (Smith & Martin, 2017).

Mahalli ölçekte aktif olan kadınların bir kısmının ailedeki erkeklere yardımcı olmaya çalıştığı görülmektedir (Güneş-Ayata, 1990, s. 280). Siyasi kariyer hedefleyen bu kadınlar, gerekli itici güç ve bilgiye bu kimseler sayesinde erişmektedir (Martire, 2014, s. 23). Örneğin, eşi ya da babasına muhtarlık işlerinde yardımcı olduğundan işi öğrenip mahalleli tarafından seçilen kadınlar vardır (Bozkurt, 2022, s. 88; Öz, 2021, s. 8). Eş desteğinin de kadınların seçimden zaferle çıkmasında katkısı olmakta ve bu desteğin görünür olması mahalleli bakımından olumlu karşılanmaktadır. Örneğin, Himmetoğlu (2024, s. 84-85) çalışmasında kadınların, eşlerinin desteğini kamusal alanda göstermelerinin seçmenler nezdinde daha olumlu bir hava oluşturduğu bilgisine ulaşmıştır.

4.7 Kadın Desteği

Arkadaşların teşvik ve desteği, kadınları bir makama aday olmaya motive eden faktörlerdendir (Buckley & Keenan, 2021, s. 8). Adaylık açıklaması ile birlikte kendini destekleyen kadınların varlığının ve seçim sürecinde birlikte çalışmasının kadınları daha fazla cesaretlendirdiği görülmektedir (Saran, 2024, s. 9).

Sivil toplum örgütleri ile yakın ilişki içerisinde olunması da adaylık sürecinde kadınlara katkı sunmaktadır. Kendi kendine siyasete girme olasılığı erkeklerden daha düşük olan kadınlar, sivil toplum tarafından teşvik edilince ve bağımsız aday olabilmeye seçimlere girme motivasyonu artmaktadır (Evertzen, 2001, s. 15; Moncrief ve arkadaşlarından aktaran Strachan vd., 2020, s. 168). Ayrıca, Kadın Adayları Destekleme Derneği'nin (KADER) veya Kadın Platformu gibi oluşumların etkinlikleri de kadınların networkler oluşturup harekete geçmelerine yardımcı olmaktadır (Alkan, 2009, s. 172; Evertzen, 2001, s. 13; Sonbahar, 9 Aralık 2019, s. 7). Muhtarlık için aday olan kadınların arasında kadın dayanışmasında ve faaliyetlerinde etkili olan ve beraber mücadele ettikleri kadınların destekleri sayesinde adaylık sürecinin başladığını ifade edenler vardır (Akkaya, 2024, s. 9).

4.8 Mahallenin Niteliği

Kadınların sisteme katıldığı kentin özellikleri de kentsel siyasette ve kent idaresindeki varlıklarının önemli belirleyicilerdendir. Örneğin, küçük kentlerde toplumsal normlar sebebiyle kadının siyasal yaşama etkisi güdük kalabilirken, büyük yerleşim yerlerinde kadınların kent siyasetinde varlık gösterme ihtimali artabilmektedir (Alkan, 2003, s. 86). Mesleki açıdan daha üst düzeyde bulunan kimseler, yaşadıkları yerde kadınların politikaya girmesine daha sıcak bakarken, genç insanlar ve kadınlar yaşlılara ve erkeklere göre kadın katılımını daha fazla desteklemektedir (Güneş-Ayata, 1990, s. 274). Eğitim seviyesinin yüksek olduğu mahallede yaşadığı için daha fazla destek gördüğünü ifade eden kadın adaylar bulunmaktadır (Demir, 2019, s. 54). Ayrıca, adayın özelliklerinden bağımsız cinsiyetinden ötürü pozitif ayrımcılık yapan mahalleliler de vardır. Toplumsal cinsiyet konusunda hassasiyet gösteren ya da kadınların yönettikleri mahallenin güzelleşeceğine yönelik algıya sahip olan seçmenlerin kadın adayları özellikle destekledikleri görülmektedir (Dalgıç, 2021, ss. 6-7).

5. Yöntem

Balıkesir, 2019 yerel seçimlerinde kazanan 41 kadın muhtar ile İstanbul, Ankara, İzmir ve Bursa gibi büyükşehirlerin hemen arkasından 5. sırada gelmiştir (Dokuzcan, 2021, s. 73). 2024 yerel seçimlerinde kadın muhtar sayısı 55'e çıkmış ve bu durum, araştırmacının ilgisini çekerek kadınların muhtar olmasını etkileyen unsurların neler olduğunu incelemeye yöneltmiştir.

Mevcut çalışma, yukarıda sayılan unsurların adaylık sürecinde ne kadar etkili olduğunu görmek amacıyla Balıkesir’de halihazırda kentsel mahallelerde muhtar olarak görev alan kadınlarla yapılmıştır. Yazarın yaşadığı kent olması bakımından veriye rahat ulaşma imkânı bulunan Bandırma pilot bölge olarak seçilmiş ve burada her bir muhtardan alınan yanıtın bir diğeri ile benzeşen yönlerinin yanında farklılaşan taraflarının olduğunu görülmesi üzerine, çalışmanın çeşitliliği en çoğa çıkaran örneklem ile gerçekleştirilmesinin yerinde olacağı düşünülmüştür. Bu nedenle toplamda 34 kadın kentsel mahalle muhtarı ile Kasım 2024-Ocak 2025 arasında kadınların görev yaptıkları muhtarlıklarda yarı yapılandırılmış mülakatlar gerçekleştirilmiştir. Mülakatlar esnasında bazı muhtarların verdikleri cevapları daha detaylı ortaya koyabilmek için cümleleri yazar tarafından özetlenmiş ve doğru anlaşılıp anlaşılmadığı sorulmuş, kimi durumda da yanıtları için örnekler vermeleri istenmiştir. Bazı durumlarda muhtarlar, yerel basından kendileri ile ilgili haberleri göstererek veriyi destekleyici unsurlar paylaşmıştır. Mülakat sürecinde elde edilen bulgular hem aynı bölümde hem de aynı fakültede farklı bölümde çalışan akademisyenlerle paylaşılmış ve çeşitli bakış açılarından yorumlar alınmıştır. Bu yöntemlerin araştırmanın geçerlik güvenirliğini artırması beklenmektedir. Elde edilen veriler ise betimsel analiz yöntemi ile incelenmiştir.

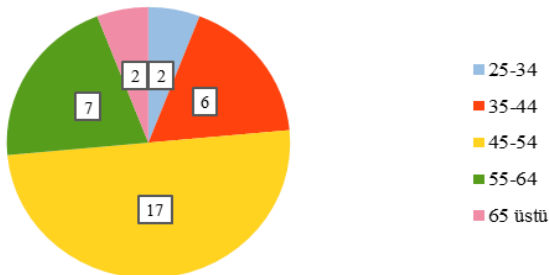
6. Bulgular

6.1 Yaş

Balıkesir genelinde görüşme yapılan kadın muhtarların yaşı 33 ile 67 arasında değişmektedir. Görüşmecilerin yaş dağılımına detaylı bakıldığında 2 muhtarın 25-34, 6 muhtarın 35-44, 17 muhtarın 45-54, 7 muhtarın 55-64 yaş aralığında ve 2 muhtarın ise 65 yaş üzerinde olduğu görülmektedir. Muhtarlık yapan kadınların çoğu 45-54 yaş aralığındadır.

Grafik 1

Görüşmecilerin Yaşa Göre Dağılımı

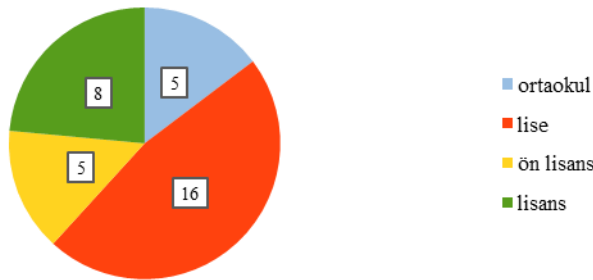
Kadın muhtarların yaş dağılımı diğer sorulara verilen yanıtlarla birlikte ele alındığında anlamlı hale gelmektedir. Katılımcıların bir kısmı emekli olup iş yükünden kurtuldukları için muhtarlığa zaman ayırabilecek duruma gelmişlerdir. Bunun yanında, ev emekçisi kadınlar veya özel sektörde çalışanlar da bakımını üstlendiği çocukların belli bir yaşa gelmesinden sonra etrafına faydalı olmak için muhtar olmayı seçmiştir. Kadınlar ancak belirli bir yaştan sonra emekliye ayrıldıkları ve bakımını üstlendikleri aile üyeleri kendi kendini idare edebildikleri için adaylık yaşı da gecikmektedir.

6.2 Eğitim

Görüşmecilerin 5'i ortaokul, 16'sı lise, 5'i ön lisans ve kalan 8'i de lisans mezunudur. Eğitim süreçleri ile ilgili görüş beyan eden bir muhtar okumayı sevdiği için 4 üniversite bitirdiğini, bir diğer muhtar ise ortaokul mezunu olduğunu fakat onun dönemindeki ortaokulun liseye karşılık gelebilecek düzeyde iyi eğitim verdiğini ifade etmiştir.

Grafik 2

Görüşmecilerin Eğitim Düzeyine Göre Dağılımları

Erken yaşta evlilik ve aile büyüklerinin tutumları, katılımcıların eğitim süreçlerinin kesintiye uğramasının temel nedenleri olarak karşımıza çıkmaktadır. Bunun yanında kişisel sorunlar veya durumlar da kadın muhtarların eğitim süreçlerini etkilemektedir.

"Ortaokul mezunuyum. Eşimle tanıştım evlendim, okulu bıraktım. Lise 2 terkim." (G29)

"Lise mezunuyum. Eşimle erken yaşta tanıştım. Üniversite kazandım, gitmedim. Sonra açıktan okumayı da kazandım ama o süreçte de muhtar oldum, gidemedim." (G32)

"Lise mezunuyum. Babam salmadı, okulu dışarıdan oku dedi. Baban esnaf ise onun işini yapıyorsun." (G21)

"En büyük yaram o. Çok okuyup çalışmak istedim. Babam okutmadı, çalıştırmak da istemedi. Üniversiteyi kazandım göndermedi." (G9)

"Lise mezunuyum. Annem ile babam ayrılınca çalışmak zorunda hissettim ve üniversiteyi bıraktım." (G15)

Her ne kadar eğitimi engelleyen faktörler varsa da katılımcıların muhtarlık görevini üstlenmesi kendilerini ilgilendiren alanda eğitim almalarını teşvik de edebilmektedir.

"Ön lisans mezunuyum. Muhtar olduktan sonra 2 senelik yerel yönetimler bölümüne başladım." (G26)

"Lise mezunuyum. Evlendim hem de çocuk oldu. Eşim o dönemde okumamı istemedi. Evlenince içimde kaldı. Şimdi açıktan Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi okuyorum." (G23)

6.3 Çalışma Geçmişi

Katılımcıların çalışma geçmişi değişkenlik göstermektedir. 4 katılımcının kayıtlı bir çalışma geçmişi olmadığı ve 1 görüşmecinin de ev eksenli çalıştığı tespit edilmiştir. 8 katılımcının kamudan veya özel sektörden emekli olduğu görülürken, görüşmecilerden biri "Emekli olmak bir avantaj." diyerek çalışma geçmişi ile muhtarlık arasında ilişki kurmayı sağlayacak bir cevap vermiştir.

Diğer görüşmecilerin ya kamu veya özel sektörde çalışma geçmişi vardır ya da bu kişiler halen çalışmaktadır. Söz konusu görüşmeciler turizm, muhasebe, satış danışmanlığı, direksiyon eğitmenliği, hosteslik, yurt yöneticiliği, madencilik, öğrenci taşımacılığı, perakende satış, spor ve reklamcılık gibi çeşitli alanlarda varlık göstermiştir. Hatta katılımcılardan biri yaşadığı yerde daha çok erkeklerle ilişkilendirilen iş alanlarından birinde esnaf olduğunu "17 sene önce ilk nalbur dükkânı, inşaat malzemeleri açan bayanım ben." diyerek belirtmiştir.

Çalışma deneyiminin tıpkı eğitim geçmişi gibi evlilik ve çocuk gibi faktörlerden etkilendiği bilinmektedir. Bu durumda evlilik ve sonrasında gelen çocuk bakımı gibi sorumluluklar, kadınların iş yaşamından çekilmesini beraberinde getirebilmektedir. Bakım hizmetine erişememek, kadınların çalışma yaşamından uzak kalmasına neden olmaktadır. Çocuklarına bakmayı tercih eden/bakmak zorunda kalan kadınların sorumlulukları azaldığında çalışma yaşamına girmek istemesi durumunda ise istekleri kolayca gerçekleşmemektedir:

"Evlenmeden çalışıyordum. Evlenip çocuk olunca bıraktım. Kızlarım üniversite okumaya başlayınca tekrardan çalışmaya başladım." (G5)

"Eşim kazanacağı para çocuk bakımına gidecek. Sen kal sigortanı ben öderim dedi." (G22)

"İkiz çocuklarım olunca çalışmayı bırakmak zorunda kaldım. Çocuklar büyüyünce çalışmak istedim. Bu sefer de yaşım sorun oldu." (G20)

"Eşim çalışmamı çok destekledi. Çocuğa bakan biri olsaydı biz işleri paslaşarak götürürdük. Annem belki ben bakarım deseydi çocuğuma..." (G9)

Muhtarlık görünür olma ile yakından ilişkili olduğundan adayların en azından afiş, broşür ve pusula bastırması gerekmektedir. Bu da bütçe ile doğrudan bağlantılıdır. Bir işte çalışıp düzenli gelire sahip olmak, kadınların adaylık sürecine destek olmaktadır. Katılımcılardan bekar olanlar genellikle masrafları kendi karşılarken evliler hane bütçesinden para ayırdıklarını söylemektedir. Çalışmayan kadınlar eşlerinden destek görürken, halihazırda muhtar olan kadınların, düzenli geliri olduğu için, sorun yaşama ihtimali azalmaktadır.

"Fazla masraf yapmadım. İlkinde 2.000 lira falandı. Bunda da 10.000 lira olsa, o da para değil artık." (G7)

"Maaşım olduğundan sıkıntı olmadı. İlk çıktığımda eşimden de maddi destek aldım. Ancak çalışmayan biri için zor bu siyasette böyle." (G6)

"Kredi çektim. Ailemden destekler oldu." (G17)

6.4 Medeni Durum

Medeni durumlarına göre katılımcılar 20'si evli ve 14'ü bekar olmak üzere ikiye ayrılmaktadır. Bekar muhtarların bir kısmı hiç evlenmediği, bir kısmı ise eşini kaybettiği ya da eşinden ayrıldığı için bu cevabı vermiştir. Mülakatlar esnasında konuyla ilgili detaylı soru sorulmamasına özen gösterilmiştir. Buna göre, muhtarların en az 4'ünün eşini kaybettiği ve yine en az 4'ünün de boşanmış olduğu görülmüştür. Katılımcıların hane büyüklüğüne ve özellikle hanede bakım gerektiren üye olup olmadığına bakıldığında hemen hemen hepsinin bakımını üstlendiği bir çocuğu, torunu veya yaşlısı olmadığı tespit edilmiştir. Bekar 4 muhtar yalnız yaşarken diğerleri annesi, babası, ablası, kızı, torunu ve/veya çocuklarıyla aynı evi paylaşmaktadır. Ancak bu örneklerdeki kişilerin hemen hepsi kendine bakabilecek durumdadır.

Görüşmecilerden alınan cevaplar, bakım emeğinin koşulları muhtarlık için zorlaştırdığını ve ikisinin birlikte gitmesinin, gece görevleri göz önünde bulundurulunca, neredeyse mümkün olmadığını işaret etmektedir. Bu durumda kadınlar istemeyerek adaylığı ertelemek durumunda kalabilmektedir. Bakım sorumluluğu yaşanan durumlarda diğer aile üyelerinin sorumluluğu paylaşması ise kadınların işini kolaylaştırmakta ve muhtarlık için önlerini açmaktadır. Alınan bu cevaplara rağmen görüşmecilerden biri adaylığını açıkladığında bebeği olduğunu ve bu durumun onun adım atmasına engel olmadığını ifade etmiştir.

"Kayınvalidem Alzheimer idi. O zaman aday olamadım... Tuvalete bile gidemiyorsun." (G26)

"Arkadaşlar muhtar adayı olmamı söylediklerinde çocukları büyüttüm şimdi sırada büyüklerimiz var dedim. Ama eşim sen muhtarlık istiyorsan ben destek olurum dedi." (G22)

"Karşımda 2 çocuklu bayan vardı. Çocuklar küçük. Küçük çocukla yapılamaz. Gece operasyona gidiyorsunuz. Çocuklar yetişkin olunca oluyor. Küçük çocukları olan ya da evinde hastası olan kimse yapamaz. Çocuklar ayakları üstünde durunca yapılabilir." (G10)

"2009 yılında muhtar olmak için adaylık koydum. İnsanlar beni tanısun istedim. Kucağımda 6 aylık çocuğumla... Mutlaka bir şeyler zor olurdu ama önemli olan zoru başarmak değil mi?.. 2 yaşında yürüyen çocukken onu durdurabilmek zordu. Annem, kayınvalidem olsa da yürüyünce idare etmek zordu." (G32)

6.5 Bireysel Özellikler

Mahalle ölçeği kadınların yüz yüze iletişim kurmasına olanak sağlamakta ve kadınlar da bu imkanlardan yararlanmaktadır. Kadınlara seçilmelerinde etkili olan özellikleri sorulduğunda iletişimlerinin kuvvetli olması, insani ilişkilere önem vermeleri, güler yüzlü ve sevecen yaklaşımları, çalışkanlıkları, sorunlarla ve ihtiyaçlarla ilgili olmaları gibi konulara sıklıkla değinilmiştir. Bunun yanında yaşın seçmen gözünde olumlu etkisini yansıtan, yalnızca kadınlarla değil mahalledeki erkeklerle de iletişim kurmanın önemini gösteren ve çözüm odaklı olmanın avantaj sağladığına değinen görüşmeciler olmuştur.

"Samimi, yanında olduğumu hissettiği için... Kahvede erkeklerle sohbet etmem ve evlere girip çıkmam. Güler yüzlü, konuşkan olmam, çekinmemem." (G27)

"İletişim, olaylara yaklaşımım, çözüm odaklı olmam, yapacaklarımın ardında durmam. Bitirmeden durmamam." (G10)

"Genç, enerjik bu işi yapabilir olarak görüldüğüm için." (G3)

Yalnızca yüz yüze iletişim becerilerinin değil aynı zamanda yazılı ve görsel basındaki, özellikle sosyal medyadaki, görünürlüklerinin faydalı olduğunun altını çizen katılımcılar olmuştur. Bu kişiler 8 Mart’ta, kandillerde ve bayramlarda paylaşım yaptığını ve olağan seçim çalışmalarına sosyal medyada yer verdiğini ifade etmektedir. Çağın gereklerine ayak uyduran katılımcılar Instagram, Facebook ve Whatsapp gibi uygulamalar kullanmakta ve bazen de sosyal medya konusunda çevrelerinden veya profesyonellerden destek almaktadır.

“Üniversite zamanı [sosyal medya hesabım] vardı sonra kapatmıştım. Aday olunca açtım. Çok sevmiyorum ama mecbur açtım, kendimi tanıtmak için.” (G34)

“Sosyal medyada çok güzel paylaşımlar yaptım. Gündüz gezilerimi... Yanımdaki arkadaşım basın danışmanı gibi video çekti. Günlük paylaştım.” (G10)

“Sosyal medyada bir yayıncının yayınına katıldım.” (G15)

“Sosyal medyayı önceleri değil de sonradan kullandım. Katıldığım etkinliklerde de fırsat olunca sesimi duyurdum.” (G23)

“Sosyal medyada reklam için para harcadık.” (G2)

“İlk seçimde kullanmadım, sonrasında kullandım. İkincide az, üçüncüde daha fazla kullandım.” (G26)

“Oğlum adaylık sayfası açtı. Sosyal medyanın etkisi çok.” (G28)

6.6 Aile Desteği

Katılımcılardan 20’si ailesinde veya çevresinde mahalle ölçeğinde veya daha üst seviyede siyasete dahil olan bir yakınının olmadığını söylemiştir. Katılımcılardan birinin dedesi, üçünün babası, birinin annesi ve diğer birinin eşi kendisi muhtar olmadan bu görevi tecrübe etmiştir. Görüşmecilerden biri babasının siyasi partide varlık gösterdiğini söylemiştir. Bir diğeri ise babasının belediyede siyaset yaptığını ve oradan bir yatkınlık olduğunu “Ablamla biz babamıza çektik.” sözleri ile ifade etmiştir. Babasının azalık ve vekaleten muhtarlık yaptığını söyleyen katılımcının ise “Oradan etkilenme tabi ki var. Siyaseti de seviyorum.” sözlerinin etrafındaki kimselerin kadın muhtarlar üzerinde bıraktığı tesiri görebilmek mümkündür. Bunun dışında bir diğ görüşmeci “Eşim çok aktifti. Resmi siyasette değil. 12 Eylül’de zulümlere karşı çaba gösterenlerdendi. Karşılık bekleyerek değil. Elindeki imkanları da bitirerek.” diyerek ailece siyasete hiç de uzak olmadıklarını belirtmiştir.

“...’nın kızı muhtar adayı denince oy potansiyelim yüksekti.” (G34)

“Babamın [önceki] muhtar olması ve benim de birinci dönemimde başarılı bulunmuş olmam.” (G4)

“İlkinde eşimden [eski muhtar] gelen altyapı açıkçası. Her zaman eşimin yanında idim.” (G9)

Ayrıca, ailenin yerli olması ve mahallede tanınan sevilen kimselerin bulunması da kadınların oy potansiyelini artırarak adaylık sürecine katkı sunmaktadır.

“Ailemi çok seviyorlar. Bilinen aile. Yabancıya oy atmazlar.” (G34)

“Eşim de buralı. Kalabalık ve ileri gelen bir aileden.” (G31)

Muhtarlığı kazanma süreci, her ne kadar siyasetin içinde yer almasalar da adayın etrafındaki erkeklerin de destekleriyle yakından ilişkilidir. Kimi kadınlar ailelerindeki erkekler istemediği

veya destek vermediği için aday olamamaktadır. Görüşmeciler mülakatlar sırasında eşinden, babasından veya ailenin diğer erkek üyelerinden gelen desteğin önemine dikkat çeken cevaplar vermiştir. Eşini kaybeden muhtarlar da eşlerinin kendileri destekleyeceğine inandığını belirtmiştir.

"Eşim özellikle her zaman itici güç oldu. Etkinlik olunca ben gidemiyorum, sen git diye destekledi." (G7)

"Eşim. Kendi memur, yapamıyor. Sen yaparsın dedi." (G33)

"Eşim, zaten eşimin zoru ile oldu. Ben olamadım sen ol dedi." (G11)

"O zaman [ilk dönem] bekardım sonradan evlendim. O benim 2. dönemimde vardı. [Benden] daha heyecanlı hevesliydi." (G13)

Bazı durumlarda ise erkekler eşlerinin muhtar adaylığı konusunda başlangıçta değil ancak sürecin bir noktasında eşlerine destek olmaya başlamıştır.

"Eşim muhtarlıkta eski muhtar alır dedi karşı çıktı. Sonra en büyük destekçim oldu." (G23)

"Eşim başta inanmadı, olabilecek gibi düşünmedi bence. Sonra müthiş destek verdi. 4 oyla kaybettiğim gün 'ailenden kimse burada yaşamıyorken bu kadar oy alıp kaybettiğini mi düşünüyorsun' dedi. O an kendime geldim." (G32)

"Eşim hayır dese ben aile bütünlüğünü sarsmamak için aday olmazdım. Önce espri sandı ama ciddi olduğumu görünce destek oldu." (G3)

Son görüşmecinin yanıtı, eşlerden alınan desteğin bazı kadınlar için adaylık konusunda belirleyici olabileceğini göstermektedir. Kadınların adaylık ve eşleri/aileleri gibi iki seçenekten birini seçmek durumunda kaldıklarında katılımın azalacağını öngörmek mümkündür.

6.7 Siyasi Partiler ve Sivil Toplum

Kadınların bir kısmı siyasi partilerin kadın kollarında aktif rol üstlenmiştir. Ayrıca, üye veya yönetici olarak sivil toplum geçmişi olduğunu ifade edenler de vardır. Sivil toplumla ilişkisi olmayan kadınların da apartman yöneticiliği üstlendiği veya okul aile birliği gibi oluşumlarda yer aldığı görülmektedir. Bütün bu deneyimlerin insanlarla yüz yüze çalışma imkânı sağlayarak kadınların muhtar olmalarında katkısı olduğunu söylemek mümkündür. Okul aile birliğinde yer almak, apartmanda yöneticilik yapmak, çeşitli derneklerde üye olmak, kent konseylerinde yer almak ve bunların yanında partilerin kadın kollarında ve sendikalarda rol almak, dernek kuruculuğu gibi bir veya birden fazla rol üstlenen görüşmeciler vardır.

Sivil toplum, yalnızca kadınların sosyopolitik beceriler kazanmasına değil aynı zamanda muhtarlık konusunda bilgi sahibi olmasına ve deneyim paylaşmasına da olanak sağlamaktadır. Görüşmecilerin bir kısmı, muhtarlığa yönelik etkinliklere katılmadıklarını belirtirken bir kısmı da çeşitli faaliyetlere dahil olduklarını söylemiştir. Katılım sağlanan etkinlikler ise Muhtarlar Akademisi, Bir Kapı da Sen Aç etkinliği ve Kadın Adayları Destekleme Derneği'nin çalışmaları olarak detaylandırılmıştır. Görüşmecilerin bu tarz etkinliklere katıl(a)mama nedenleri çoğunlukla etkinlikten bilgisi olmama, başka bir işi olma veya etkinliğe fiziksel olarak uzak kalma iken, görüşmecilerin bir kısmının muhtarlık için gerekli tecrübenin kişinin becerileri ile ilişkili olduğuna ve muhtarlığın teorik eğitimle değil pratikte öğrenildiğine inanmasıdır. Bazı

katılımcıların muhtarlığın eğitimle öğrenilemeyeceğine dair çekinceleri olduğunu ve eğitimleri eleştirdiği görülmektedir.

“Ayşe Kaşıkırık... Ancak bu bisiklete binmek gibi işin içine girince öğreniyorsun.” (G23)

“Eğitimler teorik oluyor.” (G13)

“İlk seçimden önce katıldım. Muhtarlar Akademisi. O da bir şey kattı mı bilmiyorum.” (G8)

6.8 Mahallenin Niteliği

Muhtarların adaylık oldukları mahallenin sosyal, ekonomik ve kültürel kompozisyonu da önemli etkenlerdendir. Eğitim ve gelir seviyesinin yüksek olduğu mahallelerde yaşayanlar, muhtar olarak kadınlara oy vermeye meyillidir.

“Gelir durumuna göre farklılaştı mahalle. 5 yıl öncesinde daha farklıydı. Tek katlı evler vardı, zamanla apartmanlar oldu. Gelenler de olunca değişti buralar.” (G2)

“Buradakiler memur ve emekli olduğundan kadın muhtarları destekleyen oldu tabi ki. Mahallemizde kadını her yerde görmek isteyen var.” (G20)

“Güzel. Bu mahalle okumuş, eğitim seviyesi yüksek, öğretmen emeklileri var.” (G22)

“Benden önceki de bayandı. Bu mahalle çağdaş mahalle.” (G19)

“Çok çok iyi. Bir kişiden bile olumsuz bir yaklaşım olmadı. Nezih bir mahallemiz var. Elit, kültür seviyesi yüksek. Kimi mahallelerde kapıyı yüzüne kapatma ve sözlü taciz oldu. Burada olmadı.” (G10)

Bununla birlikte yalnızca kadın olmanın da etkili olmadığını, seçimleri kazanmada kişisel özelliklerin önemli rol oynadığını ifade eden görüşmeciler de olmuştur.

“Kişiye de bağlı bu. İki bayandan da birini destekliyor. Onun da karakterine tavrına bağlı.” (G11)

“Kadınların da hepsi yapıyor diye bir şey yok.” (G24)

Bunların yanında mahallede yaşayanların adayların kökeninin göz önünde bulundurulması, o mahalleden/yöreden olmayan adayların yarışa geride başlamasına neden olmaktadır.

“Burada yerli ve yabancı algısı var. Ötelenme duygusunu iliklerime kadar yaşadım.” (G27)

“Burada kabuklaşmış bir şey var. Yerli isen yerli seni bırakmazsa, muhtar ölmeden asla yerine birisi gelemes. O tabuyu kırmak zordu.” (G32)

6. Sonuç ve Tartışma

Mahalle, haneye yakın olması, kadınların hanede üstlendiği sorumluluğu yansıtabilecekleri bir ölçek olması ve diğer ölçekler gibi siyasi partilerle sıkı sıkıya ilişkisinin bulunmaması gibi nedenlerle kadınların yönetimi için mücadele sergilediği bir alan haline gelmiştir. Türkiye’de kadın muhtar sayısının her seçim döneminde artış gösterdiği büyükşehirlerden biri Balıkesir’de bu artışı kolaylaştıran veya zorlaştıran etmenlerin neler olduğunu detaylı incelemek kadınların kamusal yaşamda daha etkili olabilmesi için bir girdi sunabilecektir. Buradan hareketle, mevcut çalışma, Balıkesir’de görev yapan 34 kentsel mahalle muhtarı ile yapılan derinlemesine

mülakatlara dayanmaktadır. Mülakatlar neticesinde kadınların muhtarlık sürecine hangi unsurların ne şekilde etki ettiği tespit edilmiştir. Bu unsurlar aşağıda sıralandığı gibidir:

Yaş: Katılımcıların büyük bir kısmı 45-54 yaş aralığındadır. Bu durumun temel sebebi hane içi bakım ve işgücüne katılım sorumluluklarının bu yaşlarda azalarak veya sona ererek adaylığın elverişli hale gelmesidir. Kadınların yaşlarına doğrudan müdahale edilmesi mümkün olmadığı için onların genç yaşta kentsel siyasete/yönetime dahil olabilmesinin yolları sağlanmalıdır. Bunun için kadınlara erken yaşta siyasi farkındalık kazandıracak ortamların hazırlanması önem taşımaktadır. Bu farkındalık aynı zamanda toplumsal cinsiyet rolleri ile ilişkili müdahaleleri de gerektirecektir ki buna aşağıda değinilecektir.

Medeni durum: Evlilik, kimi katılımcıların hem eğitim hem de çalışma hayatına katılımında olumsuz etkide bulunmuştur. Evlilik sonrası hane içi sorumluluklar yüklendiğinde bahsi geçen katılımcılar, kendilerini her iki alandan da çekmiştir. Bu durumda kadınların bakım ihtiyaçları ailenin diğer kadın bireylerince karşılanmaya çalışılmaktadır. Kadınlar, bakım yükümlülüklerinin etkisi görece azalıp alana tekrar dönmek istediklerinde farklı sorunlarla yüzleşmek durumunda kalmaktadır. Bakım sorumluluğunu içselleştiren kadınlar, çocukları belli bir yaşa geldiğinde bu sefer de aile büyüklerinin sorumluluğundan ötürü adaylık konusunda çekinceler yaşayarak adaylığı erteleyebilmektedir. Bu durumda hane içinde sorumlulukların paylaşımı önem arz etmektedir. Ancak toplumsal cinsiyet konusunda gerçekleşmesi istenen dönüşümler hem zordur hem de uzun zaman alacaktır. Bu nedenle, kısa ve orta vadede bu konuda bilinçlenme sağlayabilmek için insanların etkileşimde olduğu her alanda buna yönelik dürtmelere ihtiyaç vardır. Topyekûn bir dönüşümü getirmese de sosyal medyada ve TV’de cinsiyet eşitliği mesajı veren paylaşımlar, kamu spotları ile yapımlar içselleştirilen davranışların aksi örnekleri görmelerini beraberinde getirebilecektir (TÜSİAD, 2018). Bununla birlikte özellikle erkeklerin kendileriyle benzer konumda bulunan akranlarının ve/veya hatırı sayılı kişilerin verdiği mesajlar veya paylaştığı hikayeler de dürtme işlevi yerine getirebilecektir (Pascoe vd., 2022).

İşgücüne katılım: Kadınlar, çalışma hayatına katılmadığında hanede para kazanan üye olarak eşlerinin maddi desteğine ihtiyaç duymakta ve eşin istemediği veya destek vermediği durumda muhtarlığa aday olamamaktadır. Son dönemlerde hem kadın muhtar hem de kadın aday sayısındaki artış, kadınların belirli yaşa gelip özgüven kazanarak seçim için kamusal alanda görünür olmaları, çocuklarını büyüttükleri için hane içi sorumluluklarının azalması ve bakım gerektiren bir aile büyüğünün olmaması, çalışma hayatını tecrübe etmeleri ve o süreçte hem insan ilişkileri bakımından tecrübe kazanmaları hem de aday olduklarında kendileri destekleyecek seçmene ulaşmalarını olanaklı kılmıştır.

Bireysel özellikler: Kadınlar mahallede yüz yüze ilişkilerinin güçlü olması nedeniyle mahalleliye ulaşmada zorluk çekmemektedir. Sosyal medya gibi maddi harcama yapmak durumunda olmayacakları yöntemleri kullanabilmeleri özellikle seçim süreçlerinde ellerini güçlendirmektedir. Bir diğer söylemle, teknoloji bilgisine sahip olan ve kendini görünür kılabilen muhtarlar avantajlı konuma gelmektedir. Buradan hareketle, adayların siyasi alanın kuralları konusunda bilgi sahibi olması ve kendini bu yönde geliştirebilmesine yönelik çabalar önem taşımaktadır. Ayrıca kadınların sosyal medyada daha fazla görünür hale gelmesi için etkinliklerin veya eğitimlerin düzenlenmesi, ilerleyen süreçte daha fazla kişiye ulaşabilmelerinin hatta ileri düzeyde siyasete atılabilmelerinin önünü açmada yararlı olacaktır.

Hane içi ve toplumsal destek: Yerelden kadınlarla iletişim, örneğin komşularla veya çalışma arkadaşlarıyla düzenli yapılan etkinlikler, kadınların tanınır olması ve kendilerini duyurması açısından elverişli bir ortam yaratmaktadır. Kadınlar, özellikle hemcinslerinden aldıkları bu destekle daha güçlü hareket edebilmektedir. Ailelerindeki kadınların yanında erkeklerin desteğini aldığı durumda kadınların muhtarlık yarışındaki görünürlüğü artmakta, siyasete yakın tanıdıkları olan kadınların bilgi ve tecrübesini artırarak ellerini güçlendirmekte ve "oyunu kuralına göre oynamayı" sağlayabilmektedir. Sivil toplum örgütlerinde veya siyasi partilerin yerel örgütlerinde yer almaları da hem tanınırlıklarını artırmakta hem de yerelden destek görmelerini beraberinde getirmektedir. Kadınların muhtarlığa teşvik edilmesine yönelik etkinliklerin duyurulmasına yönelik sorunlar yaşanmakta veya tek bir yerde belirli gün için yapıldığından kadınların katılımını zorlaştırmaktadır.

Mahallelinin demografik özellikleri: Kadınların yaşadıkları ve aday oldukları mahallede yaşayanların demografik özellikleri de kadınların kazanma ihtimallerini etkilemektedir. Alt gelir grubu ve eğitim seviyesi düşük olan kimselerin yaşadığı mahallelerde kazanan kadınların bazıları babasının tanınmış kişi/eski muhtar olması gibi faktörlere bağlı olarak seçimi kazanmaktadır. Ayrıca kimi ilçelerde yerli olmak muhtarlığı kazanmak için kritikken bazı ilçeler de zor da olsa yerli olmayan adaylar da kazanabilmektedir. Bu noktada söz konusu muhtarların görevlerini başarı ile yerine getirmesi aynı durumdaki diğer adaylar için potansiyel önyargıların kırılmasına katkı sunabilecektir. Mahallelinin eğitim seviyesi bir anda yükselmeyeceği için kadın muhtarların başarılı hizmetleri mahalleli tarafından görülüp kabul edildikçe başka mahallelerde de kadın adayları destekleyenler artabilecektir. Bu da kadın muhtarların sayıca artmasına ve etki alanlarını genişletebilmesine bağlıdır.

Literatüre sunmaya çalıştığı katkının yanında çalışma belirli sınırlılıklar içermektedir. Mevcut çalışma Balıkesir’in ilçelerinde görev yapmakta olan kentsel mahalle muhtarları ile gerçekleştirilmiştir. En az kentsel mahalleler kadar kırsal mahalleler de çalışmaya değerdir. İleride gerçekleştirilecek çalışmalarda kentten farklı toplumsal ilişkiler içeren kırsal alandan bilgi toplanması literatüre katkılar sunacaktır. Ayrıca farklı illerde yapılacak çalışmalar kadınların muhtarlık deneyimini etkileyen faktörlere yenisini etkileme olasılığını ve karşılaştırmalı analiz olanağını içermektedir.

TEŞEKKÜR

Çalışma sırasında sorularımı içtenlikle yanıtlayan kadın muhtarlara ve saha araştırması sırasında elde ettiğim verileri merakla dinleyip yorumda bulunan bölüm başkanı ile fakültenin farklı bölümlerinde görev alan arkadaşlarıma teşekkürü bir borç bilirim.

FİNANSAL DESTEK

Mevcut çalışma Bandırma Onyedi Eylül Üniversitesi Bilimsel Araştırma Projeleri Koordinasyon Birimi’nin BAP-24-1004-008 kodlu "Kent Yönetiminde Kadınlar: Balıkesir’de Mahalle Muhtarlıkları Üzerine Bir İnceleme" isimli araştırma desteği ile desteklenmiştir.

ETİK

Bu çalışmada etik ilke ve standartlara uyulduğu beyan edilmiştir. Bu çalışma için Bandırma Onyedi Eylül Üniversitesi Sosyal ve Beşerî Bilimler Etik Kurulu’ndan onay alınmıştır (Karar Tarihi: 03/06/2024; Belge / Karar Sayı-No: 2024-5)

YAZAR KATKI BEYANI

Sinem Atay Genel katkı düzeyi %100.

Yazar, bu çalışmanın yazarlık koşulunu sağlayan başka bir kişinin olmadığını onaylamıştır.

ÇIKAR ÇATIŞMASI

Yazar herhangi bir çıkar çatışması beyan etmemiştir.

Kaynakça

- Acar Savran, G. (2002). Özel/kamusal, yerel/evrensel: İkilikleri aşan bir feminizme doğru. *Praksis*, 8, 255-306.
- Afkhami, M. ve Eisenberg, A. (2014). *Eyleme doğru: Kadınlar için politik katılım el kitabı*. Women's Learning Partnership for Rights, Development, and Peace (WLP). Bethesda.
- Akkaya, Ü. (2024). Mahallemizi birlikte yönetelim. *Ekmek ve Gül*, 163, 9.
- Alkan, A. (2003). *Yerel yönetimlerin kadınların toplumsal cinsiyet gereksinimlerine duyarlılığı: Ankara araştırması* (Yayın No. 127787) [Doktora tezi, Ankara Üniversitesi]. Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı Tez Merkezi.
- Alkan, A. (2009). "Kadın dostu yerleşimler"e doğru yerel planlama ve hizmet sunum modeli uygulama rehberi. Yalçın Matbaacılık.
- Altay Baykan, D. (2015). *Yerel yönetimler için kadın dostu kent planlaması ve tasarım ilkeleri kitabı*. Uzerler Matbaacılık.
- Alver, K. (2010). Mahalle: Mekân ve hayatın esrarlı birlikteliği. *İdealkent*, 2, 116-139.
- Arıkboğa, E. (2000). *Boşluk doldurucu ve aracı kurum: Mahalle muhtarlığı*. İçinde B. A. Güler ve A. Sabuktay (Ed.), *Yerel Yönetimler Sempozyumu Bildirileri içinde* (ss. 167-176). TODAİE YYAEM.
- Ayata, Ö. (2019). Yerel seçimler ve kadınlar. *Mor Bülten*, 33, 19.
- Ayrancı Gazetesi (2021). Sayı 11. https://ayrancim.org.tr/?page_id=8127.
- Azmi, Z., Ann, T. S., Onn, S. W., Selamat N. H. & Ambak, N. J. (2024) Revisiting the concept of women's political ambitions: A case study of Malaysia. *Asian Journal of Women's Studies*, 30(1), 29-50.
- Baffoe, G. (2019). Understanding the neighbourhood concept and its evolution: A review. *Environment and Urbanization Asia*, 10(2), 393-402.
- Boyacıoğlu, H. (2014, 19 Mart). Muhtarların aylığı arttı, adaylarda patlama yaşandı. *Hürriyet Gazetesi*. <https://www.hurriyet.com.tr/ekonomi/muhtarlarin-ayligi-artti-adaylarda-patlama-yasandi-26036759>.
- Bozkurt, M. (2022). *Türkiye'de mahalle muhtarlığı yapan kadınların yerel siyasete katılımı ve "mahalle muhtarlığı" görevinin önemi: Manisa örneği* (Yayın No. 736915) [Yüksek lisans tezi, Manisa Celal Bayar Üniversitesi]. Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı Tez Merkezi.
- Buckley, F & Keenan, L. (2021). *More women-changing the face of politics: Women's experience of running for election in Ireland*. Department of Housing, Local Government and Heritage.
- Bulut, Y. (2001). Mahalle muhtarlığı üzerine bir araştırma. *Çağdaş Yerel Yönetimler*, 10(3), 32-51.
- Carpena, F ve Jensenius, F. R. (2021). Age of marriage and women's political engagement: evidence from India. *The Journal of Politics*, 83(4), 1823-1828.
- Cerit Mazlum, S. (2009). *Önce yerel siyaset: Kadınlarla ve kadınlar için yerel yönetim*. İstanbul.
- Çakırer Özservet, Y. (2019). *Neden mahalle odaklı katılım?* İçinde Y. Çakırer Özservet ve H. Küçük (Ed.), *Mahalle Odaklı Katılım* (ss. 1-17). Astana Yayınları.
- Çelikel, E. C. (2020). *The relationship between representation, gender and social capital: Case of female muhtars in Ankara* (Yayın No. 605870) [The degree of master of science, Middle East Technical University]. Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı Tez Merkezi.
- Çitçi, O. (1996). Temsil, katılma ve yerel demokrasi. *Çağdaş Yerel Yönetimler*, 5(6), 5-14.
- Dalgıç, I. (2021). Ayrancı kadınlara sorduk. *Ayrancım*, 11, 6-7.
- Dalton, R. J. (2008). Citizenship norms and the expansion of political participation. *Political Studies*, 56, 76-98.
- Değirmenci, N. (2022). Türkiye'de kadının siyasal temsil sorunu üzerine bir inceleme. *Fenerbahçe Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 2(2), 409-430.
- Demir, B. (2019). *İstanbul'da kadın muhtarlar* (Yayın No. 607689) [Yüksek lisans tezi, Marmara Üniversitesi]. Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı Tez Merkezi.
- Desposato, S. & Norrander, B. (2009). The gender gap in Latin America: Contextual and individual influences on gender and political participation. *British Journal of Political Science*, 39(1), 141-162.
- Dokuzcan, H. (2021). *Yerelde eşitlik mücadelesi: Muhtar kadınlar*. İçinde Küreselleşen dünyada kadın ve siyaset II (1. Baskı) (ss. 67-80). Transnational Press.
- Duany, A. & Plater-Zyberk, E. (1994). *The neighborhood, the district and the corridor*. İçinde P. Katz (Ed.) *The new urbanism: Toward an architecture of community* (ss. xvii-xx). McGraw-Hill Education, McGraw Hill LLC Professional Division.
- Durose, C., Gains, F., Richardson, L., Combs, R., Broome, K. & Eason, C. (2011). *Pathways to politics. Equality and human rights commission research report*. Report no. 65.
- Ecevit, Y. (2001). *Yerel yönetimler ve kadın örgütleri ilişkisine eleştirel bir yaklaşım*. İçinde A. İlyasoğlu ve N. Akgökçe (Ed.) *Yerli bir feminizme doğru* (ss. 227-257). Sel Yay.
- Erman, T. (2010). Kent çeperindeki bir 'devrimci' mahalle: 1970'lerden 2000'lere mahallenin değişen anlamı ve mahalle üzerinde yaşanan çatışmalar, çekişmeler. *İdealkent*, 2, 170-195.

- Evertzen, A. (2001). *Gender and local governance*. SNV- Netherlands development organisation. <https://iknowpolitics.org/sites/default/files/genderandlocalgovernance2001.pdf>.
- Gender Research Centre (2020). *A study on public attitudes towards female political leadership*. Hong Kong Institute of Asia-Pacific Studies. The Chinese University of Hong Kong.
- Goetz, A. M. (2003). *Women's education and political participation*. Background paper prepared for the Education for All Global Monitoring Report.
- Güler, B. (2016). *Kadıköy kadın forumu ve yerel eşitlik çalıştayı*. Kadıköy Belediyesi Akademi.
- Gülöz Bakır, Z., Dark Kayhaoğlu, G. & Çamdereli, R. (2019). *Kadınların gözünden Türkiye: Siyaset, ekonomi ve toplumsal meseleler*. Print Center.
- Güneş-Ayata, A. (1990). *Türkiye’de kadının siyasete katılımı*. İçinde Ş. Tekeli (Ed.) Kadın bakış açısından 1980’ler Türkiye’sinde kadın (ss. 269-287). İletişim Yayıncılık.
- Habitat for Humanity (tarih belirtmemiş). *What is a neighborhood?* <https://www.habitat.org/sites/default/files/youthprograms-what-is-a-neighborhood.pdf>.
- Hega, M. (2003). *Participation of women in Philippine politics and society: A situationer*. Friedrich-Ebert- Stiftung Philippine Office.
- Himmetoğlu, N. (2024). *Mahalle düzeyinde kadınların siyasal katılımı: Bursa ili özelinde kadın mahalle muhtarları, muhtar azaları ve mahalle sakinleri üzerine bir araştırma* (Yayın No. 851591) [Yüksek lisans tezi, Bursa Uludağ Üniversitesi]. Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı Tez Merkezi.
- Hürriyet (2024, 10 Nisan). 31 Mart seçimlerinde kadın muhtar sayısı iki katına çıktı. <https://www.hurriyet.com.tr/gundem/31-mart-secimlerinde-kadin-muhtar-sayisi-iki-katina-cikti-42444170>.
- Kartal, F. (2016). Kadınların yurttaşlığı ve feminist kuram. *Amme İdaresi Dergisi*, 49(3), 59-87.
- Kaşıkkırık, A. (2022). Rol model kadınlar: Doğu ve Güneydoğu Anadolu’da muhtar kadınlar. *International European Journal of Managerial Research*, 6(10), 149-164.
- Kaşıkkırık, A. & Karaoğlu, N. (2021). *Yerel siyasette kadının adı neden yok?* Kadın Adayları Destekleme Derneği Yayınları.
- Kaşıkkırık, A. & Dokuzcan, H. (2022). Kadınların yerel yönetimlere giriş kapısı “muhtarlık” kurumu: Bir kapı’da sen aç kampanyası örneği. *Kent ve Çevre Araştırmaları Dergisi*, 4(1), 4-16.
- Kavalcı, B. (2024). *Toplumsal cinsiyet perspektifinde Türkiye’de muhtarlık kariyeri: Kadın ve erkek muhtarların kariyer deneyimleri* (Yayın No. 879987) [Yüksek lisans tezi, Ondokuz Mayıs Üniversitesi]. Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı Tez Merkezi.
- Kavruk, H. (2018). *Mahalle yerleşimi ve yönetimi*. Nobel Yayın.
- KONDA (2011). *Siyasette kadın temsili*. <https://konda.com.tr/rapor/95/siyasette-kadin-temsili>
- Küçük, H. (2019). *Geçmişten günümüze Türkiye’de değişen mahallede aidiyet ve katılım üzerine bir değerlendirme*. İçinde Y. Çakırer Özservet & H. Küçük (Ed.) Mahalle odaklı katılım (ss. 87-110). Astana Yayınları.
- Martire, K. (2014). *Challenges to women in political leadership in Samoa*. Independent Study Project (ISP) Collection.
- Matysiak, I. (2015) The feminization of governance in rural communities in Poland: The case of village representatives (sołtys). *Gender, Place&Culture*, 22(5), 700-716.
- Mazzucchelli, N., Hedrera, L. Iñíguez-Rueda, L. & Reyes-Espejo3, M. I. (2024). Older women and political agency: A scoping review of the literature. *PSYKHE*, 33(1), 1-28.
- Mutlu, A (2012). Kadınların siyasete girme yöntemi olarak mahalle muhtarlığı. *Yerel Politikalar Akademik Araştırma ve Düşünce Dergisi*, 1, 27-48.
- Negiz, N. (2008). *Türkiye’de yerel siyasette kadının konumu: Siyasetçi kadınlar gözüyle eleştirel bir değerlendirme*. İçinde Yerel siyaset (ss. 213-236). Okutan Yayıncılık.
- Oruç, T. (2013). *Yerel siyasette temsil ve katılım: Kadın aktörler* (Yayın No. 331844). [Yüksek lisans tezi, Selçuk Üniversitesi]. Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı Tez Merkezi.
- Oruç, T. & Bayrakçı, E. (2018). Yerel siyasette temsil ve katılım: Kadın aktörler. *MANAS Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 7(2), 463-480.
- Öktem, M. K. (2019). *Değişen kent, mahalle yönetimi ve katılım: Şeffaf muhtarlık*. İçinde Y. Çakırer Özservet ve H. Küçük (Ed.) Mahalle odaklı katılım (ss. 67-85). Astana Yayınları.
- Öz, E. (2021). Semtimizin kadın muhtarları. *Ayrancım*, 11, 8-9.
- Pascoe, L., Wells, L., Esina, E. & Phung, N. (2022). *Using nudges to engage and mobilize men for violence prevention and the advancement of gender equality, diversity, justice, and inclusion: Rapid evidence review*. Calgary, AB. The University of Calgary, Shift: The Project to End Domestic Violence.
- Paxton, P., Kunovich, S. & Hughes, M. M. (2007). Gender in politics. *The Annual Review of Sociology*, 33, 263- 284.
- Power, A. & Bergin, E. (1999). *Neighbourhood management*. CASEpaper 31. Centre for Analysis of Social Exclusion London School of Economics.
- Sağit, D. (2016). *Yerel yönetimlerde kadının siyasal katılımı: İzmir ili üzerine bir araştırma* (Yayın No.435895). [Yüksek lisans tezi, Adnan Menderes Üniversitesi]. Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı Tez Merkezi.
- Sahu, T. K. & Kusum, Y. (2018). Women’s education and political participation. *International Journal of Advanced Education and Research*, 3(6), 65-71.
- Salvador, C. G. M. (2017). Paths to power: Case studies of Filipino women transcending dynastic politics. *Philippine Journal of Social Development*, 9, 110-127.

- Saran, T. (2024). Akçakonak'ın ilk kadın muhtar adayı Elif Akçanerik: Sorunlar kadınlarla birlikte çözülecek. *Ekmek ve Gül*, 163, 9.
- Sezik, M. (2019). Vaatler ve sloganlarla muhtarlık yarışları: 2019 yerel seçimleri broşür çözümlemesi. *Turkish Studies Social Sciences*, 14(5), 2501-2513.
- Smith, D. & Martin, S. (2017). Political dynasties and the selection of cabinet ministers. *Legislative Studies Quarterly*, 42(1), 131-165.
- Sonbahar, E. (2019, 9 Aralık). Kadın muhtar sayısı, eşit temsiliyetten çok uzak. 24 Saat. <https://media4democracy.org/haberler/kadin-muhtar-sayisi-esit-temsiliyetten-cok-uzak/>.
- Strachan, J. C., Poloni-Staudinger, L. M., Jenkins, S. & Orbals, C. D. (2020). *Why don't women rule the world?: Understanding women's civic and political choices*. CQ Press.
- Sumbas, A. (2012). *Demokrasi ve kadın temsili çerçevesinde yerel siyasette kadın temsilcilerin etki ve katkıları: Türkiye'de 2009 yerel seçimlerinde seçilen kadın belediye başkanları örneği* (Yayın No. 314904) [Doktora tezi, Hacettepe Üniversitesi]. Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı Tez Merkezi.
- Şahin, F. (2011). *Kadınların siyasal katılımları çerçevesinde kadın meclislerinin yerel siyasetteki etkinlikleri ve üye profilleri*. Başbakanlık Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü Uzmanlık Tezi. Afşaroğlu Matbaası Ankara.
- Şahyar Akdemir, D. ve Cengiz, A. A. (2021). Katılım perspektifiyle kadın muhtarların meslek ve rol algılarına ilişkin keşifsel bir çalışma. *Journal of Social Policy Conferences*, 81, 421-449.
- Şenol, F. (2009). Women running for neighborhood offices in a Turkish city: Motivations and resources for electoral candidacy. *Political Geography*, 28, 362–372.
- The Young Foundation (2010). *How can neighbourhoods be understood and defined?* <https://youngfoundation.org/wp-content/uploads/2012/11/How-can-neighbourhoods-be-understood-and-defined-August-2010.pdf>.
- Toksöz, F., Güngör, M. U. ve Zeytinoğlu, Y. (2015). *Muhtarlar ve haklarımız el kitabı*. <https://yereldemokrasi.net/nasil-mudahil-olabiliriz/muhtarlar-ve-haklarimiz-el-kitabi>.
- Türkiye Muhtarlar Konfederasyonu (2020, 17 Haziran). *Türkiye genelinde kadın muhtar sayısı*. <https://www.tmuhk.org/galleries/turkiye-genelinde-kadin-muhtar-sayisi/>.
- TÜSİAD (2018). *Diziler için toplumsal cinsiyet eşitliği ilkeleri belirlendi, sıra uygulamada*. <https://tusiad.org/tr/toplumsal-cinsiyet-esitligi-cg>.
- Yurdigül, Y. (2013). Yerel siyasette temsil sorununu aşma stratejisi olarak kadın siyasetçilerin medyayı kullanma biçimleri (Erzurum örneği). *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 17(2), 37-52.

Extended Abstract

As the core of urban life, neighbourhood shapes the social, cultural, and economic relationships of its residents. Local authorities, such as neighborhood heads, play a crucial role in administering local issues ranging from infrastructure problems to social welfare. Acting as a bridge between the central government and local residents, heads influence local processes, which are essential for the practice of local democracy. The increasing visibility of women in urban administration, particularly in neighborhood leadership, presents an important area for gender equality and political participation.

The underrepresentation of women in traditional political systems, despite their significant roles in local communities, is evident. Cultural views on women, socio-economic conditions, and lack of representation in formal politics contribute to gender imbalances in local administration as well. Women's participation at the neighborhood level, however, offers them an opportunity for political visibility, as local politics is less rigid and more accessible compared to higher levels of governance.

Women are often more directly involved in the informal social and economic life of neighborhoods, engaging in household, care, and social functions that intersect with local administration. Despite barriers, the neighborhood scale offers a space where women can exercise political participation, such as running for the position of neighborhood head, which is relatively less competitive and more accessible than other political offices.

A significant challenge, however, is the structural inequality that limits women's visibility and participation in political life, especially at higher levels. Despite these challenges, recent trends show an increasing number of female neighborhood heads, particularly in urban areas.

Women's participation in urban administration is shaped by several factors, including age, education, employment background, and marital status. Moreover, women's individual characteristics, support that women receive from their families and communities, may lead to variations in their participation in urban administration.

The current study aims to enrich the understanding of women's involvement in urban administration and provide data that can support further efforts to increase female political participation, particularly in urban areas. For that purpose, semi-structured interviews were carried with 34 female mukhtars in Balıkesir where the number of female

neighborhood heads have been drastically increasing. Collected data was analyzed using descriptive analysis, categorizing the responses into various groups.

The research finds that most female muhtars are between 45-54 years old, with various reasons for their involvement, including retirement or the desire to contribute to their communities after raising children. Regarding education, participants' backgrounds vary from middle school to university, with no clear correlation between age and education level. Many women faced interruptions in their education due to early marriage or family responsibilities. In terms of work history, participants have diverse career backgrounds, with some having worked in the public or private sector before becoming muhtars, while others remained at home or worked informally. The study highlights how family and childcare responsibilities influence women's ability to participate in the workforce and political life. The financial aspect of muhtarlık, including campaign funding, is also explored, revealing that some women financed their campaigns independently, while others relied on family support.

The marital status of the participants is another important factor, with the majority being married. Many women received substantial support from their spouses during their political campaigns, while some single or divorced women managed independently. Female muhtars also highlighted the importance of communication skills, both face-to-face and through social media, in their political success. Additionally, family background and local recognition were key factors in their electoral success.

Finally, the research examines the role of family support, particularly from male relatives, in encouraging or hindering women's political participation. Female muhtars also benefited from active engagement in social organizations, which helped them build relevant skills for their roles. The study concludes that women's participation in muhtarlık is shaped by a combination of personal experiences, family dynamics, social support, and the local community's characteristics.